

**Programa școlară  
pentru disciplina**

**RELIGIE**

**Clasele a V-a – a VIII-a**

**CULTUL ORTODOX DE RIT VECHI  
(ruși lipoveni)**

## Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Religie – cultul ortodox de rit vechi* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a V-a – a VIII-a, învățământul gimnazial. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ în aria curriculară *Om și societate*, având un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata unui an școlar – în conformitate cu *Planurile-cadru de învățământ pentru învățământul gimnazial* aprobate prin OMENCS nr. 3590/05.04.2016.

Programa disciplinei *Religie – cultul ortodox de rit vechi* este elaborată potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul gimnazial, care descrie așteptările exprimate față de elev la sfârșitul învățământului gimnazial, prin raportare la cerințele exprimate în *Legea educației naționale nr. 1/2011* cu completările și modificările ulterioare, precum și prin raportare la caracteristicile de dezvoltare ale elevilor.

**Structura programei școlare de Religie – cultul ortodox de rit vechi** include, pe lângă nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale;
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- Conținuturi;
- Sugestii metodologice.

**Competențele** sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

**Competențele generale** vizează achizițiile elevului dobândite la ora de Religie pe parcursul întregului învățământ gimnazial. Acestea contribuie în mod direct la realizarea profilului de formare al elevului din ciclul gimnazial, reflectă în mod adecvat specificul domeniului educației religioase și reprezintă o etapă formativă superioară în raport cu competențele dezvoltate pe parcursul învățământului primar.

**Competențele specifice** sunt derivate din competențele generale și se formează pe durata unui an școlar. Acestea sunt adaptate la nivelul de dezvoltare al elevilor, au rol în orientarea evaluării performanței acestora și oferă cadrul pentru proiectarea demersului didactic.

Pentru dezvoltarea competențelor specifice, în programă sunt propuse **exemple de activități de învățare** variate, cu rol de orientare a strategiilor didactice ce urmează a fi dezvoltate de profesori. Acestea valorifică contexte de învățare formală, nonformală și informală, vizează activitatea elevilor (nu a profesorului) și au rol de a stimula participarea activă a acestora la propria învățare. Profesorul are libertatea să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare.

**Conținuturile învățării** constituie decupaje didactice relevante, necesare elevilor pentru dobândirea competențelor specifice. La nivelul fiecărei clase, programele prezintă o ofertă curriculară care include aspecte de învățătură creștină, elemente de morală religioasă aplicată și aspecte de viață comunitară.

**Sugestiile metodologice** oferă clarificări pentru elementele de noutate ale programei și includ exemple de strategii didactice, repere pentru proiectarea demersului didactic, precum și elemente de evaluare continuă. De asemenea, sugestiile metodologice fac trimitere la o diversitate de contexte de învățare și la modalități de personalizare a demersului didactic (prin referiri la interese speciale de cunoaștere, specificul diferitelor comunități, adaptarea la nevoi speciale de învățare).

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea Religiei, programa școlară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România care au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o parte dintre competențele specifice și o serie de exemple de activități de învățare și partea generală a sugestiilor metodologice. Listele de competențe specifice și de conținuturi sunt elaborate de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

## Competențe generale

- 1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței**
- 2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase**
- 3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase**

## CLASA a V-a

### Competențe specifice și exemple de activități de învățare

#### 1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței

##### Clasa a V-a

#### 1.1. Explicarea rolului personalităților din Vechiul Testament în devenirea umanității/istoria mântuirii

- *lecturarea unor texte biblice referitoare la credința în Dumnezeu, manifestată de persoane din Vechiul Testament*
- *exerciții de recunoaștere a unor persoane sau motive ale Vechiului Testament, în diferite picturi, sculpturi, opere literar-poetice, filme*
- *realizarea de organizatoare grafice de diferite tipuri (de exemplu, tabele cronologice, scheme) pentru sistematizarea informațiilor referitoare la viața persoanelor biblice din Vechiul Testament*
- *povestirea unor evenimente biblice „pas cu pas” pornind de la un cuvânt, simbol, pretext, utilizând tehnici interactive (de exemplu, „Pânza de păianjen”, „Răspunde, Aruncă, Întreabă”)*
- *participarea la jocuri de rol/dramatizare pe tema unor evenimente din Vechiul Testament (de exemplu, vinderea lui Iosif de către frații săi)*

#### 1.2. Descrierea unor aspecte caracteristice religiei proprii, utilizând concepte specifice

- *participarea la discuții pe diferite teme: credința în Dumnezeu, crearea lumii și a omului, libertatea omului, Decalogul, proroci și prorocii*
- *vizionarea unor documentare științifice, cu argumentări biblice, pe tema apariției universului și a omului*
- *lecturarea unor texte biblice reprezentative referitoare la modalitățile prin care Dumnezeu S-a descoperit omului în Vechiul Testament*
- *realizarea unor desene, colaje pe temele studiate (de exemplu, „Zilele creației”, „Ecologie – păstrarea și îngrijirea lumii pe care Dumnezeu a creat-o pentru om”)*

#### 1.3. Identificarea mesajului moral-religios din texte sau suporturi expresive date (biblice, religioase, literare, plastice, istorice)

- *exerciții de definire a unor termeni abordați în cadrul diferitelor teme (de exemplu, religie, altar, templu, proroc), utilizând dicționare sau alte surse de informare*
- *exerciții de corelare a informațiilor religioase cu cele dobândite la alte discipline de studiu (de exemplu, istorie, biologie, geografie) referitoare la evenimentele și persoanele biblice studiate*
- *analizarea unor texte sau expresii figurativ-plastice cu relevanță pentru valori religioase, precum unicitatea fiecărei persoane, prietenie, iertare, ascultarea de Dumnezeu*
- *exerciții de sintetizare a învățăturilor religio-morale din modelele promovate de persoanele biblice studiate*
- *realizarea unor compuneri care să ilustreze un anume mesaj moral-religios dat*

#### 2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase

##### Clasa a V-a

#### 2.1. Exprimarea unor aprecieri personale privind semnificația morală a comportamentului persoanelor din textele studiate

- *povestirea unor fapte săvârșite de persoane biblice, cu relevanță pentru valori, precum iubirea față de Dumnezeu și față de semenii, atașamentul, iertarea, prietenia, respectul, ajutorul*
- *caracterizarea unor persoane biblice, valorificând tehnici de elaborare studiate la limba și literatura română sau la alte discipline*
- *participarea la jocuri de rol „Așa da/Așa nu” referitoare la comportamentul unor persoane biblice (de exemplu, Avraam, Iosif, frații lui Iosif, sora lui Moise, văduva din Sarepta Sidonului) sau la comportamentul propriu în relație cu semenii*
- *exerciții de identificare a propriilor talente sau disponibilități comportamentale și a modalităților de valorificare a acestora, în familie, în mediul școlar sau în societate, pornind de la modelele biblice*

## Clasa a V-a

*studiate*

- *evidențierea actualității unor reguli sau principii vechi-testamentare în lumea de astăzi, prin exemple*

### **2.2. Selectarea unor reguli de comportament moral-religios din diferite contexte de viață, din perspectiva unor criterii date**

- *exerciții de identificare a unor reguli de comportament în viața cotidiană, pornind de la poruncile din Decalog*
- *prezentarea și discutarea unor studii de caz referitoare la comportamente din viața cotidiană manifestate în acord/dezacord cu poruncile din Decalog*
- *stabilirea de comparații între poruncile din Decalog și alte reguli de comportament din diferite contexte de viață cotidiană (de exemplu, familie, grup de prieteni, școală, societate, biserică)*

## **3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase**

## Clasa a V-a

### **3.1. Evidențierea unor elemente definitorii ale propriei identități religioase**

- *prezentarea unor aspecte legate de propria identitate religioasă, utilizând modalități variate (de exemplu, descrierea unor elemente specifice, elaborarea unei compuneri, prezentarea unor fotografii)*
- *identificarea unor elemente de diversitate în modul de manifestare a credinței, pornind de la realități din viața familiei, a clasei, a școlii, a comunității*
- *participarea la discuții pe tema unor modele biblice de păstrare a identității religioase în diferite contexte (de exemplu, evreii în robia egipteană, prorocul Daniel în Babilon)*
- *participarea la întâlniri cu membri ai comunității (de exemplu, părinți, personal de cult) care sunt invitați în cadrul activităților din clasă pentru a prezenta aspecte specifice diferitelor religii din comunitate*
- *vizitarea/observarea pe baza unor imagini a elementelor de diversitate religioasă de la nivelul comunității (de exemplu, lăcașuri de cult, obiecte de cult specifice)*

### **3.2. Identificarea unor responsabilități față de sine și față de comunitate, după repere date, prin raportare la valorile moral-religioase**

- *analizarea unor icoane și imagini reprezentative pentru identificarea modalităților de implicare în viața comunității*
- *lecturarea unor texte biblice și literare relevante, pe tema nevoii asumării de responsabilități în cadrul diferitelor grupuri de apartenență*
- *învățarea unor rugăciuni pentru semenii și rostirea acestora în diferite contexte*
- *realizarea de proiecte de grup pe tema modului în care copiii se pot implica în viața comunității (de exemplu, vizitarea bătrânilor singuri din comunitate, activități de ajutorare a persoanelor sărace)*
- *elaborarea în echipe a unor materiale (de exemplu, pliante, afișe, filmulețe) care reflectă modul de implicare a elevilor în activități de voluntariat la nivelul școlii sau al comunității*

### **3.3. Prezentarea modalităților de celebrare a diferitelor sărbători și tradiții religioase, în viața personală și în comunitățile de apartenență**

- *realizarea de scurte compuneri referitoare la principalele sărbători și evenimente legate de viața familiei, valorificând experiențele personale*
- *participarea la sărbători religioase sau laice ale comunității, în diferite moduri (de exemplu, realizarea de serbări, interpretarea de colinde sau cântece tradiționale)*
- *organizarea de minianchete cu persoane în vârstă de la nivelul comunității, pentru împărtășirea de informații referitoare la modul de celebrare a unor sărbători în trecut (de exemplu, „La un interviu”, „Povestea bunicii/bunicului”)*
- *elaborarea unor proiecte individuale, în perechi sau în echipă, pe teme, precum „Crăciunul în familia mea”, „Cum ne pregătim pentru Învierea Domnului”, utilizând tehnici diferite (de exemplu, texte, fotografii, colaje)*

## Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi*
Dumnezeu se face cunoscut omului	<ul style="list-style-type: none"> <li>• <b>Crearea lumii</b> (Dumnezeu – Izvorul existenței și Părintele omenirii; crearea îngerilor și lucrarea lor; crearea lumii văzute; unicitatea și specificitatea ființei umane; primele relatări biblice despre Dumnezeu)</li> <li>• <b>Prima familie: Adam și Eva</b> (crearea omului – bărbat și femeie; darul vieții; promisiunea venirii Mântuitorului; responsabilitatea omului față de creație; cunoașterea lui Dumnezeu din diversitatea și unitatea creației)</li> <li>• <b>Prietenia lui Dumnezeu cu Noe și Avraam</b> (credeința în Dumnezeu cel adevărat; legământul lui Dumnezeu cu Noe și Avraam; începuturile poporului ales)</li> <li>• <b>Iosif și frații săi – model de iertare</b> (Iacov și cei 12 fii; strămutarea în Egipt a poporului ales; puterea iertării)</li> <li>• <b>Moise, omul care a vorbit cu Dumnezeu</b> (eliberarea din robia egipteană; drumul spre Țara Făgăduinței; primirea Decalogului)</li> <li>• <b>De la regele David la Împăratul Hristos</b> (regele David, strămoșul Mântuitorului; pregătirea omenirii pentru venirea Mântuitorului)</li> <li>• <b>Slujba în biserică</b></li> </ul>
Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului	<ul style="list-style-type: none"> <li>• <b>Decalogul: importanța lui în viața omului</b> (Decalogul ca dar al iubirii lui Dumnezeu; actualitatea Decalogului)</li> <li>• <b>Răspunsul omului la chemarea lui Dumnezeu</b> (chemarea lui Dumnezeu în Vechiul Testament; persoane biblice care au răspuns la chemarea lui Dumnezeu: Samuel/Ieremia)</li> <li>• <b>Mărturisirea credinței în Vechiul Testament</b> (modalități de mărturisire a credinței în Vechiul Testament; exemple: Abel/Ilie/Daniel)</li> <li>• <b>Calitățile omului și slujirea lui Dumnezeu</b> (rolul calităților personale în viața omului; exemple biblice de valorizare a calităților personale – construirea templului din Ierusalim/psalmii lui David/pildele lui Solomon)</li> <li>• <b>Postul și rugăciunea în biserică;</b> despre închinăciuni</li> </ul>
Viața creștinului împreună cu semenii	<ul style="list-style-type: none"> <li>• <b>Respectul, în lumina credinței</b> (respectul față de sine, față de părinți, față de colegii de clasă, față de semenii; exemple biblice: David și Ionatan/Ruth și Noemi/Daniel și prietenii lui)</li> <li>• <b>Slujirea propriului popor</b> (modalități de manifestare a iubirii față de propriul popor; exemple biblice: Moise/Ghedeon/Daniel)</li> <li>• <b>Ajutorul oferit semenilor</b> (ajutorul ca formă de exprimare a credinței și a iubirii lui Dumnezeu; ajutorul oferit părinților și colegilor; persoane care au nevoie de ajutor; modalități de ajutorare; exemple biblice de ajutorare: Iosif/Elisei); Sfântul Nicolae</li> <li>• <b>Dialogul despre credința în Dumnezeu</b> (importanța dialogului despre Dumnezeu; contexte de dialog despre credință; exemple de persoane biblice care au vorbit semenilor despre Dumnezeu: Iona/Ilie/slujnica lui Neeman Sirianul/Iov)</li> </ul>
Viața comunității și sărbătorile creștine	<ul style="list-style-type: none"> <li>• <b>Sărbătoarea – timp sfințitor și de bucurie</b> (pregătirea pentru sărbătoare; sărbători în familie: ziua de naștere; onomastica – semnificația religioasă; ziua familiei creștine; sfântul ocrotitor al familiei; cum participă copiii la sărbători)</li> <li>• <b>Relația dintre sărbătorile religioase și alte sărbători</b> (Sărbătoarea Sfântului Apostol Andrei și Ziua Națională a României; Nașterea Domnului și Anul Nou; Florii, Paști și Rusalii; sărbători civile legale: Ziua femeii, Ziua copilului; sărbători populare; confluențe și specificități)</li> <li>• <b>Calendarul creștin ortodox de rit vechi</b></li> </ul>

\* Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe. Aspectele detaliate în paranteză oferă o perspectivă de abordare a fiecărui element de conținut, iar profesorul va alege cel puțin un exemplu dintre variantele marcate cu „/”.

## CLASA a VI-a

### Competențe specifice și exemple de activități de învățare

#### 1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței

##### Clasa a VI-a

##### 1.1. Prezentarea cronologică a principalelor evenimente din viața și activitatea Mântuitorului Iisus Hristos, pe baza textelor biblice

- exerciții de identificare pe hartă a locurilor sfinte precizate în temele studiate (de exemplu, Țara Sfântă, Nazaret, Betleem, Ierusalim, râul Iordan)
- realizarea de tabele cronologice/hărți conceptuale/scheme pentru sistematizarea informațiilor referitoare la viața și activitatea Domnului Iisus Hristos
- exerciții de identificare a ordinii logice și cronologice a evenimentelor din viața lui Iisus Hristos, prin tehnici variate (de exemplu, ordonare, numerotare, eliminare, grupare)
- participarea la activități tip joc didactic, în perechi sau în grup, care vizează selectarea/prezentarea de informații despre persoane sau evenimente biblice (de exemplu, rebus, „Plan de călătorie” – marcarea unei rute pe hartă, „Cine? Ce? Unde? Când?”, „Recunoaște personajul”, „Jurnal de călătorie în Țara Sfântă”)
- prezentarea textelor unor cântări din Sfânta Liturghie, în paralel cu prezentarea momentelor importante din viața Mântuitorului

##### 1.2. Integritatea unor concepte specifice în prezentarea de evenimente religioase, istorice și culturale

- exerciții de identificare, în diferite contexte de comunicare, a termenilor învățați (de exemplu, subliniere, încercuire, bifare, transcriere, selectare)
- exerciții de utilizare a termenilor specifici (de exemplu, pildă, templu, învățătură, rugăciune, post, milostenie, iubire, credință, fapte bune, minune) în diferite contexte de comunicare și cu diferite sensuri (de exemplu, completarea de text lacunar, alcătuire de enunțuri)
- redactarea de texte (de exemplu, elaborarea de scurte povestiri; continuarea unei povestiri cu titlu dat sau cu titlu la alegere, pe baza unui plan de idei; redactare de mesaje, scrisori, rugăciuni simple) în care să fie descrise sentimente și trăiri personale, în legătură cu teme studiate (de exemplu, ajutor, recunoștință, puterea rugăciunii)
- identificarea unor teme sau motive nou-testamentare în anumite creații culturale, clasice sau contemporane, cu sprijinul profesorului
- analizarea semnificației cererilor din rugăciunea „Tatăl nostru”, cu sprijinul profesorului

##### 1.3. Selectarea de informații adecvate din surse și cu mijloace variate, pe teme cu relevanță moral-religioasă

- exerciții de analizare comparativă a unor texte biblice cu texte literare privind modul în care sunt prezentate evenimente din viața Mântuitorului, utilizând tehnici variate (de exemplu, tabele, diagrame, glosare, fișe de lucru)
- stabilirea de asocieri/corespondențe între proverbe/zicători și expresii biblice
- observarea unor icoane/fresce/creații plastice care prezintă evenimente din viața Maicii Domnului și a Domnului Iisus Hristos, cu scopul identificării unor elemente de specificitate în reprezentarea plastică (de exemplu, chipuri, lumină, umbre, culori, simboluri)
- realizarea în echipe a unor miniproiecte pe teme variate (de exemplu, „Pelerin în Țara Sfântă”, „Mănăstirile din județul meu”, „Icoane vechi din zona...”), valorificând informații din domenii variate (religie, arte, istorie, geografie) învățate la școală sau identificate în atlase, enciclopedii, reviste, media, Internet

## **2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase**

### **Clasa a VI-a**

#### **2.1. Prezentarea unor modele spirituale, pe baza textelor biblice, religioase, literare studiate**

- *analizarea mesajului moral-religios din pildele Domnului Iisus Hristos, din perspectiva modelelor spirituale (de exemplu, Pilda vameșului și a fariseului, Pilda celor doi datornici)*
- *realizarea de caracterizări ale unor persoane biblice sau din texte literare, din perspectiva unei virtuți/valori reprezentative (de exemplu, Sfântul Ioan Botezătorul – curajul; Dreptul Simeon – speranța; Dreptul Iosif – bunătatea; Craii de la răsărit – dărnicia; Apostolii – credința)*
- *exerciții de argumentare a unei opinii personale referitoare la teme de morală religioasă abordate în activitatea din clasă, utilizând metode și tehnici diverse (de exemplu, alegere duală/multiplă; tehnici interactive – „Blazonul personal”, „Cubul”, joc didactic „Cred.../Pentru că.../În consecință...”)*
- *elaborarea unor miniproiecte pe tema vieții și activității unor personalități de la nivelul comunității/național, care s-au remarcat ca modele de credință și patriotism, utilizând tehnici variate (de exemplu, „Știu/Vreau să știu/Am învățat”, „Diamant”, „Mozaic”)*
- *analizarea mesajului moral-religios exprimat în diferite forme și izvoare istorice (de exemplu, documente, pisanii, cronici, scrisori, inscripții funerare), identificate în mediul virtual sau prin vizitarea de ctitorii ale unor domnitori români*

#### **2.2. Relaționarea pozitivă cu colegii, în activități, sarcini de învățare, situații-problemă, utilizând reguli de comportament moral-religios**

- *participarea la discuții de grup despre modalitățile în care se poate aplica porunca iubirii în relația cu colegi sau alți copii aflați în situații speciale (de exemplu, copii cu dizabilități, copii care au părinții în străinătate, copii orfani, copii aflați în situația de abandon școlar)*
- *implicarea în rezolvarea unor situații problemă care apar în clasă sau în școală, cu respectarea regulilor de comportament religios-moral, însoțită de reflecția asupra acestora (de exemplu, „Ce ai face dacă...”, „Ce s-ar întâmpla dacă...”)*
- *realizarea unor activități cu rol de reflecție asupra modului de implicare personală în practicarea valorilor moral-religioase (de exemplu, elaborarea de felicitări sau scrisori pe tema „Recunoștința față de părinții mei”; realizarea de texte scurte pe tema „Primul meu pas spiritual”; crearea de mesaje pe tema „Schimbare prin iertare”)*

## **3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase**

### **Clasa a VI-a**

#### **3.1. Analizarea unor moduri de manifestare a diversității religioase în viața personală, a grupurilor de apartenență, a comunității**

- *lecturarea unor texte biblice referitoare la iubirea Domnului Iisus Hristos față de toți oamenii, indiferent de religie sau de naționalitate (de exemplu, vindecarea slugii sutașului din Capernaum)*
- *realizarea de colaje, postere, pliante, mesaje-cheie cu rol de exemplificare a unor valori moral-religioase (de exemplu, iubirea și purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de toți oamenii, respectarea diversității), utilizând tehnici variate (de exemplu, texte biblice, imagini, reproduceri după icoane sau tablouri, desene)*
- *analizarea unor studii de caz pe tema diferitelor confesiuni care există la nivelul comunității, prin evidențierea similitudinilor sau specificității de ordin cultic, ritualic*
- *participarea la jocuri de rol pe tema respectării diferitelor norme moral-religioase, cu scopul exersării diferitelor tipuri de atitudini și comportamente*

#### **3.2. Asumarea unor responsabilități față de sine și față de ceilalți, prin raportarea la valorile moral-religioase**

- *povestirea unor întâmplări din viața proprie sau a semenilor, în care au aplicat învățăturile dobândite la ora de Religie (de exemplu, credința, iertarea, rugăciunea, recunoștința, milostenia, păstrarea sănătății)*
- *analizarea de fotografii din arhiva personală sau de pe rețeaua Internet (de exemplu, site-ul parohiei/episcopiei/patriarhiei), care prezintă aspecte ale vieții religioase din viața personală sau a comunității*
- *realizarea unor microcercetări (de exemplu, observații, anchete, sondaje de opinie) pe teme*



## Clasa a VI-a

referitoare la aspecte concrete din viața religioasă a comunității

- participarea la discuții cu personalul de cult sau cu alți membri ai comunității pe tema acțiunilor sau lucrărilor bisericii, care au în vedere ajutorarea semenilor
- realizarea unor activități cu caracter social-filantropic pentru membrii comunități

### 3.3. Analizarea rolului diferitelor sărbători și tradiții religioase în viața personală și a comunității, cu identificarea de elemente de specificitate pentru diferite comunități

- exerciții de utilizare a calendarului creștin-ortodox pentru identificarea diferitelor sărbători religioase
- identificarea elementelor de specificitate ale tradițiilor creștine comparativ cu alte tradiții și obiceiuri, prin activități de tip joc (de exemplu, „Oul de cuc”, „Țaie ce nu se potrivește”)
- organizarea de miniproiecte pe teme referitoare la modul de celebrare a diferitelor sărbători religioase, folosind metode și tehnici diverse (de exemplu, „Agenția de turism”, „Amintiri de la sărbătoarea...”, „Târgul de Crăciun”, „Buletinul de știri”)
- organizarea unor discuții referitoare la semnificația și la rolul procesiunilor și pelerinajelor creștine, care să valorifice experiențele personale
- redactarea unui mesaj scris (de exemplu, scrisoare, e-mail) către un prieten real sau imaginar, care să prezinte aspecte privind modul de celebrare a unei sărbători religioase în familie sau comunitate

## Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi*
Dumnezeu se face cunoscut omului	<ul style="list-style-type: none"><li>• <b>Țara Sfântă în vremea Mântuitorului Hristos</b> (aspecte geografice și istorice; aspecte generale privind viața religioasă, socială și familială a evreilor)</li><li>• <b>Nașterea și copilăria lui Iisus Hristos</b> (Bunavestire; Nașterea și copilăria lui Iisus Hristos; Sfânta Fecioară Maria – Născătoarea de Dumnezeu)</li><li>• <b>Botezul Domnului</b> (viața și predica Sfântului Ioan Botezătorul; Botezul Domnului)</li><li>• <b>Iisus Hristos, Învățătorul lumii</b> (alegerea Apostolilor; învățarea directă, prin pilde și prin minuni; marea poruncă a iubirii; iubirea față de toți semenii)</li><li>• <b>Iisus Hristos, Mântuitorul lumii</b> (Pătimirile, jertfa pe Cruce, moartea și Învierea Domnului; deschiderea raiului pentru toți oamenii)</li><li>• <b>Înălțarea Domnului Iisus Hristos</b> (Înălțarea Domnului la cer și trimiterea Duhului Sfânt; misiunea apostolilor și a urmașilor acestora; prezența Mântuitorului Hristos în Sfânta Liturghie; semnul sfintei cruci)</li></ul>
Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului	<ul style="list-style-type: none"><li>• <b>Mărturii despre ajutorul primit de la Dumnezeu</b> (ajutorul primit în diferite situații ale vieții; importanța mărturisirii ajutorului primit; exemple biblice – vindecarea celor doi orbi/vindecarea slăbănogului de la Vitezda)</li><li>• <b>Recunoștința pentru binele primit</b> (exprimarea recunoștinței față de părinți, față de colegi și semeni; exemple biblice – mulțumirea adusă de leprosul vindecat)</li><li>• <b>Efortul pentru schimbarea vieții</b> (importanța autocunoașterii și nevoia de îndrumare duhovnicească; rolul rugăciunii și al spovedaniei; exemple biblice – Sfântul Apostol Matei/Zaheu)</li><li>• <b>Mărturisirea credinței în Iisus Hristos</b> (apostolii, modele de mărturisire a credinței; exemple biblice: potolirea furtunii pe mare/pescuirea minunată/mărturisirea lui Petru și cea a lui Toma, înainte și după Înviere; exprimarea credinței, în viața de zi cu zi; despre închinăciuni)</li></ul>

<b>Viața creștinului împreună cu semenii</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• <b>Rugăciunea, temei și putere a vieții creștine</b> (rolul rugăciunii; rugăciunea în familie; exemple de rugăciuni pentru sine, pentru membrii familiei și pentru semenii; pilde despre puterea rugăciunii – Pilda vameșului și a fariseului/lair/femeia canaaneană)</li> <li>• <b>Rugăciunea „Tatăl nostru”</b> (semnificație, explicare, contexte de rostire)</li> <li>• <b>Iertarea, semn al bunătății sufletești</b> (rolul împăcării și al iertării în relațiile cu Dumnezeu, cu sine și cu semenii; cuvintele Mântuitorului despre iertare; Pilda celor doi datornici; dragostea, respectul și iertarea în familie). Sfântul Serghei Radonejskii</li> <li>• <b>Milostenia, manifestare a iubirii față de semenii</b> (semnificație, rol, modalități de împlinire; înmulțirea pâinilor și peștilor, darul oferit de un copil/transformarea apei în vin la nunta din Cana, prin mijlocirea Maicii Domnului)</li> </ul>
<b>Viața comunității și sărbătorile creștine</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• <b>Tradiții de Crăciun; tradiții de Paști</b> (tradiții religioase și populare în România și în străinătate)</li> <li>• <b>Pelerinaje și procesiuni creștine</b> (rolul pelerinajelor și al procesiunilor; locuri importante de pelerinaj în țară, în Țara Sfântă și în alte părți; sfinții ortodocși și cinstirea lor)</li> </ul>

\* Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe. Aspectele detaliate în paranteză oferă o perspectivă de abordare a fiecărui element de conținut, iar profesorul va alege cel puțin un exemplu dintre variantele marcate cu „/”.

## CLASA a VII-a

### Competențe specifice și exemple de activități de învățare

#### 1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței

##### Clasa a VII-a

#### 1.1. Analizarea manifestării lucrării Duhului Sfânt în viața Bisericii și în devenirea spirituală a omului, pe baza unor texte religioase

- participarea la discuții pe teme referitoare la: asemănarea omului cu Dumnezeu, Duhul Sfânt – Persoană a Sfintei Treimi, Sfintele Taine
- analizarea atributelor Duhului Sfânt în rugăciunea „Împărate ceresc”
- lecturarea unor texte biblice reprezentative referitoare la viața Bisericii primare: întemeierea Bisericii, primele comunități creștine, propovăduirea învățaturii de către Sfinții Apostoli, martiriul Sfântului Ștefan, minuni făcute de către Sfinții Apostoli
- identificarea de informații pe tema răspândirii creștinismului în lume și în țara noastră, utilizând diferite surse (de exemplu, texte referitoare la vestirea creștinismului în Dobrogea, texte ale creațiilor populare despre prezența Sfântului Apostol Andrei)
- realizarea de organizatoare grafice de diferite tipuri (de exemplu, tabele cronologice, hărți conceptuale, scheme comparative) pentru sistematizarea informațiilor referitoare la întemeierea și răspândirea creștinismului

#### 1.2. Compararea unor modalități diverse de manifestare a vieții religioase sau a unor aspecte de învățatură religioasă

- realizarea unor prezentări pe tema lucrării Sfântului Duh în viața Bisericii și a omului, utilizând diferite tipuri de materiale-suport (de exemplu, icoane, ilustrații, hărți, elemente de istorie locală)
- elaborarea de tabele comparative privind elementele de specificitate ale Sfintelor Taine (de exemplu, scopuri, aspecte de timp și spațiu pentru realizarea lor, efecte)
- realizarea de miniproiecte pe teme legate de elemente de specificitate a bisericii și rolul acesteia în viața religioasă a comunității (de exemplu, „Sunt ghid la biserica mea”, „Povestea bisericii”)
- analizarea textului „Fericirilor” în relație cu modalitățile concrete de trăire a credinței în viața cotidiană
- exerciții de identificare a aspectelor comune și a celor specifice din Fericiri și din Decalog, precum și a modalităților de aplicare a acestora în viața cotidiană

#### 1.3. Analizarea unui mesaj moral-religios, comunicat în forme variate

- stabilirea de corespondențe între icoane și texte biblice referitoare la marile sărbători creștine (de exemplu, Nașterea Domnului, Botezul Domnului, Învierea Domnului, Înălțarea Domnului, Pogorârea Duhului Sfânt)
- observarea unor elemente de specificitate în icoane sau alte creații plastice cu teme religioase, prezente în diferite medii (de exemplu, în biserici, în muzee, în expoziții de artă)
- realizarea de expoziții cu produse realizate de elevi (de exemplu, desene, icoane, colaje) în cadrul orelor de Religie sau în cadrul unor activități extrașcolare la care aceștia participă
- identificarea unor simboluri religioase exprimate în diferite forme de comunicare (de exemplu, colinde, iconografie, arhitectură bisericească)

## **2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase**

### **Clasa a VII-a**

#### **2.1. Identificarea de repere și modele dezirabile din punct de vedere religios, în plan personal și social**

- participarea la discuții despre rolul modelelor în viață: nevoia de modele, criteriile de alegere a modelelor, modele autentice și false modele, cum poți deveni model pentru alții
- organizarea de dezbateri pe tema rolului pe care îl au modelele în luarea unor decizii personale la adolescenți
- exerciții de reflecție asupra propriilor opțiuni în alegerea modelelor (de exemplu, modele preluate de la sfinți, de la părinți sau alți membri ai familiei, de la profesori, de la colegi, de la persoane din comunitate sau din mass media)
- participarea la întâlniri cu personalități din diferite domenii de activitate, ce pot avea rol de modele (de viață, de carieră) care valorifică darurile primite de la Dumnezeu
- analizarea mesajului moral-religios din pildele Domnului Iisus Hristos, cu relevanță pentru lucrarea Duhului Sfânt în viața omului și în lume (de exemplu, Pilda talașilor, Pilda viței și a mlădițelor, Pilda grăunțelului de muștar)

#### **2.2. Formularea unor opinii personale privind aplicarea normelor moral-religioase în viața personală și a grupurilor de apartenență, în relație cu normele civice**

- participarea la discuții despre importanța, pentru viața personală, a familiei și a comunității, a normelor moral-religioase legate de bine, adevăr, prietenie, sens al vieții, comportament autentic, cu exemplificări biblice (de exemplu, prietenii slăbănogului din Capernaum)
- exerciții de elaborare în grup a unor reguli de comportament specifice diferitelor contexte (școlare, familiale, sociale), în acord cu valorile moral-religioase, prezentate în forme variate (de exemplu, fișe, postere, prezentări cu ajutorul noilor tehnologii, dezbateri)
- analizarea unor studii de caz pornind de la situații concrete de încălcare a unei reguli, pe baza unui set de întrebări (de exemplu, „Care au fost urmările nerespectării acelei reguli?”, „Cum s-a simțit cel care nu a respectat regula?”, „Dar cei care au avut de suferit în urma încălcării acelei reguli?”, „Ce soluții pentru îmbunătățirea situației se pot aplica?”)
- realizarea de corelații între norme moral-religioase și norme civice date sau identificate prin discuții, în relație cu noțiunile de: libertate, dreptate, adevăr, responsabilitate
- elaborarea unor scurte eseuri despre diferite valori moral-religioase (de exemplu, prietenie, iubire, frumos, adevăr, bucurie, ideal de viață)

## **3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase**

### **Clasa a VII-a**

#### **3.1. Argumentarea importanței respectului pentru diversitate și a comunicării între persoane/grupuri**

- participarea la discuții privind importanța comunicării și a respectului pentru diversitate, pornind de la situații concrete, filme, povestiri, imagini, pilde biblice
- analizarea unor studii de caz pe tema discriminării copiilor, pe aspecte legate de diferențele în funcție de etnie, religie, stare de sănătate
- implicarea în jocuri de rol pe tema efectelor lipsei de comunicare în diferite contexte/utilizării comunicării ca mijloc de rezolvare a unor situații problematice, valorificând învățătura Mântuitorului Iisus Hristos despre valoarea persoanei umane
- identificarea unor aspecte de credință comune diferitelor culte existente la nivelul comunității (de exemplu, sărbători comune, sfinți comuni, valori comune), utilizând diferite surse de informare (de exemplu, Internet, discuții cu personal de cult sau membri ai diferitelor culte religioase din comunitate)

#### **3.2. Manifestarea reflecției critice față de responsabilități asumate în viața proprie și a comunității, prin raportarea la valori moral-religioase**

- participarea la discuții despre valori moral-religioase: ce sunt, care sunt, ce rol au în viața omului
- exerciții de caracterizare, printr-o valoare centrală, a diferitelor persoane (de exemplu, persoana proprie, colegi, prieteni, personalități din diferite domenii de activitate, sfinți)

## Clasa a VII-a

- *analizarea unor întâmplări asumate de elevi ca eșecuri personale și propunerea de soluții pentru recâștigarea încrederii în propria persoană, pornind de la exemple privind lucrarea harului Duhului Sfânt în viața copiilor și a tinerilor*
- *organizarea de jocuri de rol cu scopul empatizării cu diferite roluri și al conștientizării importanței asumării de responsabilități (de exemplu, „Părinte pentru o zi”, „Profesor pentru o zi”)*

### 3.3. Argumentarea importanței participării fiecărei persoane la viața spirituală a comunității, ca membru activ al acesteia

- *elaborarea în echipă a unui plan anual de activități desfășurate în parteneriat școală-familie-parohie, pentru petrecerea timpului liber împreună cu familia, colegii, membrii comunității religioase*
- *participarea la discuții pe tema importanței sărbătorilor creștine pentru păstrarea spiritului familial și comunitar*
- *realizarea de miniproiecte pentru elaborarea unor materiale promoționale (de exemplu, pliante, articole pentru revista școlii, articole pentru site-ul parohiei/comunității) privind viața spirituală a comunității (de exemplu, tradiții religioase, modalități de celebrare a unor sărbători, alte evenimente semnificative)*
- *implicarea în acțiuni de voluntariat, desfășurate în cadrul unor colaborări ale școlii cu diferiți parteneri sociali (Biserică, Primărie, Poliție, ONG-uri)*

## Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi*
Dumnezeu se face cunoscut omului	<ul style="list-style-type: none"><li>• <b>Viața omului și asemănarea cu Dumnezeu</b> (viața omului pe pământ și viața veșnică; nevoia omului de creștere și împlinire spirituală)</li><li>• <b>Lucrarea Duhului Sfânt în lume</b> (Duhul Sfânt, Persoană a Sfintei Treimi; puterea sfințitoare, dătătoare de viață și unificatoare a Duhului Sfânt; împărtășirea harului divin oamenilor; rugăciunea „Împărate ceresc”)</li><li>• <b>Pogorârea Duhului Sfânt la Cincizecime</b> (scopul trimerii Duhului Sfânt în lume; evenimentul Pogorârii Duhului Sfânt peste apostoli – ziua de naștere a Bisericii; comunitatea celor botezați – Biserica; propovăduirea Sfinților Apostoli; convertirea Sfântului Apostol Pavel; alegerea episcopilor și a preoților pentru conducerea și slujirea comunității creștine)</li><li>• <b>Sfintele Taine în viața creștinilor</b> (Harul Duhului Sfânt prezent în Biserică; prezentare generală a rolului și a semnificației Sfintelor Taine; roadele primirii Sfintelor Taine); despre lumânări, candelile și tămâie</li><li>• <b>Darurile Duhului Sfânt</b> (Pilda talanților; darurile de la Dumnezeu, ca responsabilitate pentru sine și pentru ceilalți; exemple de sfinți ca modele de cultivare a darurilor)</li></ul>
Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului	<ul style="list-style-type: none"><li>• <b>Credința în primele comunități creștine</b> (definirea creștinismului; modalități de relaționare și trăire a credinței; depășirea dificultăților cu ajutorul Duhului Sfânt)</li><li>• <b>Comuniunea credincioșilor în Biserică</b> (Pilda viței și a mlădițelor, creștinul – membru al Bisericii; parohia – „familia” din biserică; familia – „biserica de acasă”)</li><li>• <b>Biserica – lăcaș de închinare și de sfințire a omului</b> (semnificații; elemente de arhitectură și pictură religioasă; locul icoanelor și a obiectelor de cult în biserică; aspecte specifice ale lăcașurilor de cult în diferite religii/confesiuni)</li><li>• <b>Biserica în istorie</b> (răspândirea creștinismului în lume și pe teritoriul țării noastre, dobândirea libertății religioase în timpul Sfântului Împărat Constantin cel Mare; mărturisirea credinței în istoria Bisericii). Sfinții Kiril și Metodiu, Vladimir și Olga</li></ul>

<b>Viața creștinului împreună cu semenii</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• <b>Manifestarea bucuriei în viața omului</b> („Fericirile”; momente și contexte de bucurie în viața cotidiană: bucuria pentru valori spirituale și materiale, bucuria întâlnirii cu semenii, bucuria pentru împlinirile proprii și ale semenilor, bucuria iertării)</li> <li>• <b>Frumosul în viața creștinului</b> (frumusețea spirituală a omului; frumusețea comportamentului; frumusețea în artă; frumusețea naturii)</li> <li>• <b>Prietenia și iubirea, valori pentru viață</b> (Minunea vindecării slăbănogului din Capernaum; relația dintre iubire și prietenie; aspecte specifice la vârsta adolescenței)</li> </ul>
<b>Viața comunității și sărbătorile creștine</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• <b>Praznicile împărătești</b> (aspecte biblice; reprezentări iconografice; aspecte specifice de sărbătorire în diferite comunități creștine/în comunitatea rușilor lipoveni)</li> <li>• <b>Sărbători închinare Maicii Domnului și sfinților</b> (aspecte biblice și patristice; reprezentări iconografice; aspecte specifice de sărbătorire în diferite comunități creștine/în comunitatea rușilor lipoveni)</li> </ul>

\* Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe. Aspectele detaliate în paranteză oferă o perspectivă de abordare a fiecărui element de conținut, iar profesorul va alege cel puțin un exemplu dintre variantele marcate cu „/”.

## CLASA a VIII-a

### Competențe specifice și exemple de activități de învățare

#### 1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței

##### Clasa a VIII-a

##### 1.1. Argumentarea importanței asumării modelului de iubire trinitară pentru împlinirea personală și a comunității

- participarea la discuții pe teme precum: iubirea, descoperirea lui Dumnezeu, mărturisirea credinței, cuvântul lui Dumnezeu
- lecturarea unor texte care prezintă învățătura despre Sfânta Treime (texte biblice, texte privind viața unor sfinți care au explicat învățătura despre Sfânta Treime – Sfântul Spiridon/Sfântul Patrick)
- explicarea „Simbolului credinței”, din perspectiva iubirii lui Dumnezeu față de om
- vizionarea unor fragmente din filme tematice (de exemplu, filmul „Andrei Rubliov” de Andrei Tarkovski)

##### 1.2. Formularea de argumente pentru susținerea importanței unor idei, fapte, evenimente cu relevanță moral-religioasă, în plan individual și social

- analizarea modului de manifestare a iubirii divine în diferite pilde și minuni ale Mântuitorului
- elaborarea unor compuneri pe teme precum: „Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului”, „Lumea, darul lui Dumnezeu pentru om”, „Icoana, chipul omului ajuns la sfințenie”
- participarea la dezbateri pe teme privind fapte și evenimente cu relevanță moral-religioasă de la nivelul comunității

##### 1.3. Compararea modurilor în care un mesaj religios poate fi exprimat prin forme de comunicare diferite

- analizarea unor simboluri religioase exprimate în diferite forme de comunicare (de exemplu, muzică religioasă, iconografie, pictură și arhitectură religioasă)
- elaborarea de miniproiecte de grup pe teme privind rolul muzicii/al literaturii/al artei în viața omului, cu accent pe valorile moral-religioase transmise prin intermediul acestora, utilizând mijloace variate de informare și de prezentare
- realizarea de comparații între muzica laică, muzica religioasă și cântarea liturgică, pe baza unui set de criterii date (de exemplu, scopul muzicii, sentimente exprimate, contexte de audiție, modalități de exprimare, autori)
- exerciții de identificare în iconografie a modului de reprezentare a Persoanelor Sfintei Treimi
- realizarea de prezentări ale lecturilor personale din anul școlar curent, cu relevanță pentru valorile moral-religioase (de exemplu, texte de literatură referitoare la mari sărbători sau la viața morală, psalmi, pilde biblice)

#### 2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase

##### Clasa a VIII-a

##### 2.1. Evidențierea implicațiilor moral-religioase pe care modelele urmate le pot avea în viața personală și socială

- analizarea mesajului moral-religios din pildele Domnului Iisus Hristos, cu relevanță pentru înțelegerea iubirii lui Dumnezeu față de om și față de lume (de exemplu, Pilda semănătorului, Pilda întoarcerii fiului risipitor, Pilda samarineanului milostiv)
- lecturarea biografiei unor personalități religioase din perspectiva valorilor pe care le reprezintă (de exemplu, optimismul, asumarea alegerilor, efortul pentru propria devenire, perseverența în împlinirea personală)
- identificarea unor modele relevante din perspectivă creștină în cultura națională sau internațională
- exerciții de reflecție pe tema rolului modelelor din viața proprie, organizate în forme variate (de

## Clasa a VIII-a

*exemplu, scurte eseuri, filmulețe de prezentare, postere care să ofere răspunsuri la întrebări reflexive de tipul „Ce admir la...”, „Persoana care m-a susținut...”, „Vreau să fiu ca...”, „Scopul meu în viață”)*

### **2.2. Asumarea de responsabilități specifice în contexte școlare și extrașcolare de colaborare cu ceilalți, respectând diversitatea grupului, inclusiv cea religioasă**

- *exerciții de autoevaluare a limbajului, a gesturilor, a comportamentului față de colegi, profesori, părinți în diferite contexte de relaționare*
- *organizarea unor activități de premieră între colegi, care să evidențieze implicarea personală în aplicarea/practicarea unor valori moral-religioase (de exemplu, iubire, ajutorare, milostenie, prietenie)*
- *analizarea unor cazuri de comportamente în acord/dezacord cu porunca iubirii aproapelui, care să evidențieze importanța respectului pentru diversitatea religioasă*
- *participarea la exerciții de reflecție pe tema relației dintre libertate și responsabilitate în relație cu valorile moral-religioase, pe baza unui set de întrebări (de exemplu, „Ce înseamnă libertatea în viața mea?”, „Cum îmi manifest responsabilitatea față de ceilalți?”) sau pe baza unor modele date (de exemplu, fereastra lui Johari)*

### **3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase**

## Clasa a VIII-a

### **3.1. Susținerea rolului valorilor spirituale comune ale oamenilor, ca factor de promovare a comunității și ca sursă de rezolvare a problemelor ce apar în viața cotidiană**

- *realizarea, pe parcursul anului școlar, a unui glosar cu texte biblice referitoare la iubirea dintre semeni și valorile spirituale comune ale oamenilor*
- *analizarea unor studii de caz promovate în mass-media, care ilustrează modalități de manifestare a iubirii față de oameni*
- *participarea la întâlniri cu persoane mai în vârstă (părinți, bunici, membri ai comunității), pentru împărtășirea de informații referitoare la valorile vieții lor (de exemplu, care sunt valorile cele mai importante, când și-au internalizat aceste valori, cum le-au influențat viața, ce valori comune au cu copiii/tinerii din actuala generație)*
- *elaborarea unor pliante/postere/eseuri pe tema implicării copiilor și tinerilor în ameliorarea problemelor specifice lumii contemporane*

### **3.2. Analizarea calităților personale care susțin etapele propriei deveniri, în relație cu valorile moral-religioase**

- *participarea la discuții pe diferite teme: relația valori – scopuri – priorități – reușită, identificarea ipostazelor și a calităților personale care conferă valoare unui om*
- *elaborarea de liste cu valorile importante ale actualei generații de adolescenți*
- *organizarea de discuții cu persoane adulte pe tema rolului muncii și al efortului personal pentru propria devenire*
- *exerciții de identificare a unor asemănări și deosebiri în ceea ce privește valorile proprii și cele ale persoanelor din jur (de exemplu, colegi, prieteni, părinți, profesori), legate de aspecte precum libertatea, responsabilitatea, speranța, munca*
- *exerciții de realizare a unei hărți conceptuale a dezvoltării personale viitoare, pornind de la posibilitățile de valorificare a valorilor moral-religioase proprii*

### **3.3. Implicarea în activități și proiecte individuale și de grup, centrate pe nevoi și aspecte de viață spirituală a comunității**

- *rostirea Crezului, a rugăciunii „Tatăl nostru” și interpretarea unor cântări liturgice în vederea participării active la cultul divin public*
- *identificarea unor contexte de voluntariat în care se pot implica elevii pe parcursul unui an școlar, la nivelul comunității*
- *proiectarea și organizarea de activități variate (de exemplu, serbări de muzică religioasă/colinde, expoziții cu lucrări ale elevilor, excursii, acțiuni de binefacere), împreună cu copiii de etnie, credințe sau naționalități diferite de la nivelul comunității*



## Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi*
<b>Dumnezeu se face cunoscut omului</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• <b>Iubirea, temelul vieții</b> (Dumnezeu este iubire; crearea, mântuirea și sfințirea lumii din iubire; „Imnul iubirii”)</li> <li>• <b>Descoperirea Sfintei Treimi în istoria biblică</b> (caracterul personal și întreit al lui Dumnezeu; descoperirea lui Dumnezeu în Vechiul Testament și în Noul Testament)</li> <li>• <b>Mărturisirea Sfintei Treimi în „Simbolul de credință”</b> („Crezul”, sinteza învățaturii creștine; învățături despre Persoanele Sfintei Treimi, desprinse din „Crez”; analogii ale unor elemente din creație cu Sfânta Treime)</li> <li>• <b>Sfânta Treime în Sfânta Liturghie și în viața Bisericii</b> (Sfânta Treime în Sfânta Liturghie; rugăciuni și cântări închinare Sfintei Treimi; cinstirea Sfintei Treimi prin semnul crucii; icoana Sfintei Treimi)</li> </ul>
<b>Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• <b>Cuvântul lui Dumnezeu, lumină pentru oameni</b> (inspirația Scripturii; actualitatea mesajului biblic; împlinirea cuvântului lui Dumnezeu; Pilda semănătorului)</li> <li>• <b>Domnul Iisus Hristos, Lumina lumii</b> (învățătura Mântuitorului, lumină a lumii; minunea vindecării orbului din naștere)</li> </ul>
<b>Viața creștinului împreună cu semenii</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• <b>Libertate și responsabilitate în viață</b> (conștiința – glasul lui Dumnezeu în viața omului; nevoia de argumentare și asumare a propriilor decizii la vârsta adolescenței; contexte și criterii de alegere a valorilor, a principiilor, a prietenilor, a profesiei, a drumului vieții; limitarea libertății prin dependențe; Pilda întoarcerii fiului risipitor)</li> <li>• <b>Optimismul și stăruința în viața omului</b> (optimismul în textele biblice – Dreptul Iov; optimism și provocări în viața tinerilor; adolescența și devenirea spirituală; contexte și scopuri ale stăruinței sau motivației; perseverența și continuitatea în învățare)</li> <li>• <b>Provocări ale lumii contemporane și atitudinea creștinilor</b> (provocări și probleme ale societății actuale; implicarea creștinilor în prevenirea și rezolvarea conflictelor; aspecte specifice în adolescență – relații, comportamente, atitudini; Pilda samarineanului milostiv)</li> </ul>
<b>Viața comunității și sărbătorile creștine</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• <b>Rolul muzicii în viața omului</b> (asemănări și deosebiri între muzica laică, muzica religioasă și cântarea liturgică; sfinți melozi; exemple de cântări liturgice specifice marilor sărbători)</li> <li>• <b>Literatura religioasă și viața creștină</b> (specificul textelor religioase; exemple de texte din literatura română/rusă și universală pe teme cu semnificație moral-religioasă și în relație cu sărbătorile creștine; exemple biblice și din viețile sfinților)</li> <li>• <b>Arta religioasă și viața creștină</b> (arhitectură, pictură, sculptură religioasă; exemple din cultura românească/rusă și universală, din arta clasică și din arta modernă; Sfântul Alexandru Sfirski)</li> </ul>

\* Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe. Aspectele detaliate în paranteză oferă o perspectivă de abordare a fiecărui element de conținut, iar profesorul va alege cel puțin un exemplu dintre variantele marcate cu „/”.

## Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare, oferind idei și soluții posibile pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei Religie.

Actuala programă școlară de *Religie – cultul ortodox de rit vechi* promovează principiile învățării centrate pe elev, prin focalizarea actului educațional pe experiențele, capacitățile și nevoile elevilor cu relevanță pentru domeniul moral-religios. Centrarea pe elev presupune o învățare activă (în care elevul este direct implicat în rezolvarea de sarcini de lucru), contextuală (în care noile achiziții din învățământul gimnazial se construiesc pornind de la baza de cunoștințe din învățământul primar), socială (prin faptul că promovează cooperarea și colaborarea între elevi pentru rezolvarea sarcinilor de învățare și pentru punerea în practică a valorilor moral-religioase) și responsabilă (prin faptul că elevul este susținut pentru implicarea activă și pentru asumarea de responsabilități în învățare și ca membru al comunității).

### Strategii didactice

Ora de *Religie – cultul ortodox de rit vechi* solicită utilizarea unui cadru metodologic variat, care să îmbine strategiile didactice tradiționale și moderne deopotrivă, astfel încât acestea să devină căi pentru dezvoltarea capacității elevilor de comunicare și de reflecție asupra propriei deveniri, pentru crearea unui cadru educațional bazat pe valorile moral-religioase, pentru dezvoltarea de atitudini precum încrederea, atitudinea pozitivă față de sine și față de alții, respectul pentru diferență.

De asemenea, strategiile didactice au rolul de a implica activ pe elevi în propria învățare, de a oferi acestora variate contexte de activitate cu rol de motivare pentru propria dezvoltare, de a evidenția caracterul actual al valorilor moral-religioase.

Strategiile de predare-învățare recomandate în activitățile didactice la disciplina *Religie – cultul ortodox de rit vechi* vizează cu precădere:

- strategii inductive, bazate pe analiza și valorificarea diferitelor contexte concrete de viață – prin: analiza unor atitudini și comportamente manifeste (exemple din texte biblice, religioase, literare; exemple din viața cotidiană); identificarea unor norme și principii moral-religioase în situații date; analiza unor exemple de respectare sau de încălcare a normelor moral-religioase; analiza rolului modelelor în viața personală și a comunității;
- strategii bazate pe învățarea prin descoperire – pornind de la diferite suporturi concret-senzoriale: seturi de imagini, icoane, ilustrații cu conținut religios-moral, fotografii care reflectă aspecte din viața religioasă proprie și din cea a familiei, imagini ce fac referire la acțiuni și elemente liturgice;
- strategii interactive, bazate pe conversație, discuții în grup, dezbateri, interviuri, tehnici ale gândirii critice – pentru identificarea modalităților de aplicare în viața cotidiană a diferitelor valori religioase; pentru evidențierea trăsăturilor morale ale unor persoane; pentru exersarea formulării de argumente sau contraargumente cu privire la un punct de vedere;
- strategii de învățare problematizată – prin implicarea elevilor în rezolvarea unor situații-problemă ce apar în grupurile de apartenență sau la nivelul comunității, pornind de la relaționarea acestora cu valorile moral-religioase;
- strategii bazate pe lecturarea de texte variate – pentru a facilita dezvoltarea vocabularului cu termeni din domeniul religios și pentru a le susține interesul față de aprofundarea mesajului textului revelat;
- strategii care valorifică jocul de rol și dramatizarea – pentru construirea unor situații de învățare în care elevii sunt puși în variate contexte de interacțiune, de evaluare critică, de reflecție asupra unor situații de viață cotidiană, de dezvoltare a creativității și a abilităților socio-emoționale;
- strategii de învățare bazată pe proiect – care își propun implicarea elevilor în activități de grup, în vederea realizării de investigații pe o temă dată sau la alegere cu relevanță moral-religioasă; proiectele pot fi realizate la nivel de grup de elevi/clasă/școală/comunitate. Temele proiectelor vor fi relaționate cu conținuturile din programa școlară și pot viza: teme specifice disciplinei Religie, teme interdisciplinare sau teme legate de sărbători religioase ale comunității.

Aplicarea diferitelor strategii didactice presupune alternarea diferitelor forme de organizare a activității (individuală, în grupuri mici, frontal) și utilizarea unor resurse de învățare variate: texte (biblice, religioase, literare); imagini (icoane, planșe ilustrative); softuri educaționale, CD-uri, DVD-uri; prezentări online, adaptate competențelor și conținuturilor propuse; site-uri cu informații relevante pentru domeniul religiei.

Alegerea strategiilor de învățare presupune efortul profesorului pentru personalizarea demersului didactic, fapt care înseamnă proiectarea activităților de predare-învățare în acord cu nevoi și interese specifice. Ca urmare, în acord cu prevederile *Legii educației naționale nr. 1/2011* cu completările și modificările ulterioare, profesorul decide cum va utiliza procentul de 25% din timpul alocat disciplinei (de exemplu,

activități de predare-învățare adaptate la nevoi speciale de învățare, la interese speciale de cunoaștere, la specificul cultural și religios al comunității).

### Abordarea conținuturilor

Abordarea conținuturilor presupune o atitudine flexibilă a profesorului de Religie, prin accentul pus pe: valorificarea experiențelor de viață ale elevilor; accentuarea caracterului aplicativ al conținuturilor, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală; abordări diferențiate ale conținuturilor învățării, în acord cu experiențele elevilor și cu contextul social în care trăiesc aceștia; realizarea de conexiuni între Religie și alte discipline de studiu.

Conținuturile propuse în programa școlară nu reprezintă teme de lecții, ci unități tematice. Numărul de conținuturi de pe parcursul unui an școlar permite: abordarea unor conținuturi pe parcursul mai multor ore, în funcție de complexitatea acestora, de nivelul clasei de elevi, de particularitățile comunității; abordarea unor teme sau aspecte suplimentare, cu rol de adaptare a orei de *Religie – cultul ortodox de rit vechi* la specificul clasei de elevi/a comunității.

Ordinea abordării conținuturilor nu este una prestabilită prin programa școlară. Profesorul are libertatea de a planifica în manieră personalizată ordinea în care va prezenta temele, în acord cu logica firească a domeniului și cu specificul vieții religioase a comunității, precum și în relație cu teme de la alte discipline de studiu.

Din punctul de vedere al specificului domeniului teologic, s-a utilizat următoarea matrice de dezvoltare a conținuturilor:

- pentru fiecare an de studiu s-a ales o temă centrală: „Dumnezeu – Părintele omenirii” (clasa a V-a), „Dumnezeu – Mântuitorul lumii” (clasa a VI-a), „Dumnezeu – Sfințitorul lumii” (clasa a VII-a), „Dumnezeu – Sfânta Treime” (clasa a VIII-a);
- la nivelul fiecărei clase, tema centrală a fost abordată din perspectiva a patru domenii, centrate pe: aspecte de învățătură creștină („Dumnezeu se face cunoscut omului”), aspecte de morală religioasă aplicată („Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului”; „Viața creștinului împreună cu semenii”), aspecte de viață comunitară („Viața comunității și sărbătorile creștine”).

Domenii de conținut	Clasa a V-a Dumnezeu – Părintele omenirii	Clasa a VI-a Dumnezeu – Mântuitorul lumii	Clasa a VII-a Dumnezeu – Sfințitorul lumii	Clasa a VIII-a Dumnezeu – Sfânta Treime
<b>Dumnezeu se face cunoscut omului</b>	Dumnezeu Tatăl prezent în creație și în istorie	Domnul Iisus Hristos, Dumnezeu adevărat și Om adevărat	Duhul Sfânt – Sfințitorul lumii	Sfânta Treime, modelul iubirii supreme
<b>Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului</b>	Viața omului cu Dumnezeu	Împlinirea vieții omului prin întâlnirea cu Mântuitorul	Biserica – viața omului în Hristos, prin Duhul Sfânt	Lumina Sfintei Treimi în lume și în viața omului
<b>Viața creștinului împreună cu semenii</b>	A trăi împreună cu ceilalți. Modele din Vechiul Testament	A trăi împreună cu semenii. Învățătura Mântuitorului	Roade ale Duhului Sfânt în viața creștinului	Valori creștine în viața omului
<b>Viața comunității și sărbătorile creștine</b>	Sărbătorile în viața omului	Tradiții diverse la marile sărbători	Icoana marilor sărbători creștine	Manifestarea credinței prin artă

În abordarea conținuturilor se pot utiliza **elemente de tip predominant confesional** (rugăciuni, texte biblice și despre viața unor sfinți, cântări religioase, cântări populare, patriotice, colinde), recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate. Câteva sugestii:

- clasa a V-a:
  - audierea și/sau învățarea unor rugăciuni: fragmente din psalmii lui David (Psalmul 115, 3-5; Psalmul 148, 1-6); „Împărate ceresc”; „Cuvine-se cu adevărat”;
  - audierea și/sau învățarea unor texte biblice scurte: fragmente din pildele lui Solomon – „Nu zăbovi a face bine celui ce are nevoie când ai puțină să îl ajuți” (Pilde 3, 27); „Păzește, fiule, povața tatălui tău și nu lepăda îndemnul maicii tale” (Pilde 6, 20); „Cel care nu bagă în seamă pe prietenul său săvârșește un păcat” (Pilde 14, 21);
  - audierea și/sau învățarea de cântări religioase și cântece patriotice: „Antifonul I”; „Bine este cuvântat” „Frații împreună”;

- audierea și/sau învățarea de cântări duhovnicești;
- lectura unor aspecte din viața unor persoane biblice și a unor sfinți: Adam și Eva, Noe, Avraam, Isaac, Iacov și fiii săi, Moise, Ghedeon, regii Saul, David și Solomon, proorocii Iona, Daniel, Ilie, Elisei;
- clasa a VI-a:
  - audierea și/sau învățarea unor rugăciuni: „Tatăl nostru”; rugăciunile dimineții și ale serii;
  - audierea și/sau învățarea unor texte biblice scurte: „Cântarea Mariei” (Luca 1,46-50); „Păziți poruncile Mele” (Ioan 14,15); „Toate câte voiți să vă faceți vouă oamenii, asemenea și voi faceți lor, că aceasta este Legea și proorocii” (Matei 7,12); marea poruncă a iubirii (Ioan 15);
  - audierea și/sau învățarea de cântări religioase și cântece patriotice: „Antifonul II”; „Trupul lui Hristos”; „Paharul mântuirii”; „Axionul”; „Acum slobozește”; „Să se îndrepteze rugăciunea mea”; „Doamne, Iisuse Hristoase”;
  - audierea și/sau învățarea de cântări duhovnicești;
  - lectura unor aspecte din viața unor sfinți: Maica Domnului, Dreptul Iosif, Sfântul Ioan Botezătorul, Sfinții Apostoli, Sfântul Evanghelist Luca;
- clasa a VII-a:
  - audierea și/sau învățarea unor rugăciuni: „Înimă curată zidește întru mine, Dumnezeu și duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele” (Psalmul 50, 11-12); „Învăță-mă să fac voia Ta, că Tu ești Dumnezeu meu” (Psalmul 142,10); rugăciunea la intrarea în biserică;
  - audierea și/sau învățarea unor texte biblice scurte: „Suntem fii ai lui Dumnezeu. Și dacă suntem fii, suntem și moștenitori – moștenitori ai lui Dumnezeu și împreună-moștenitori cu Hristos” (Romani 8, 16-17); „Dumnezeu toate le lucrează spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu” (Romani 8, 28);
  - audierea și/sau învățarea de cântări duhovnicești;
  - lectura unor aspecte din viața unor sfinți: Sfântul Apostol Andrei, Sfântul Arhidiacon Ștefan, Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, Sfântul Mare Mucenic Dimitrie - Izvorătorul de mir, Sfinții Împărați Constantin și Elena, Sfinții Trei Ierarhi, Sfânta Mare Muceniță Ecaterina, Sfinții Martiri Brâncoveni, sfinți locali.
- clasa a VIII-a:
  - audierea și/sau învățarea unor rugăciuni: „Învrednicește-ne, Doamne”;
  - audierea și/sau învățarea unor texte biblice scurte: „Să vă iubiți unul pe altul” (Ioan 15,12); „Nimic nu va putea să ne despartă de dragostea lui Dumnezeu” (Romani 8,39); „Imnul iubirii” (I Corinteni 13); I Tesaloniceni 5, 14-23, Galateni 6, 1-2;
  - audierea și/sau învățarea de cântări religioase și cântece patriotice: „Pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh”; „Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot”; „Cu vrednicie”; „Pe Tine Te lăudăm”; „Tatăl nostru”; „Lumină lină”; „Împărate ceresc”; „Hora Unirii”;
  - audierea și/sau învățarea de cântări duhovnicești;
  - lectura unor aspecte din viața unor sfinți: Sfântul Apostol Ioan, Sfântul Apostol Pavel, Sfântul Evanghelist Luca, Sfântul Spiridon al Trimitundei, Sfântul Patrick al Irlandei, Sfintele Împărătese Irina și Teodora, Sfântul Ioan Damaschin, Sfântul Andrei Rubliov, Sfântul Serafim de Sarov, Sfântul Siluan Athonitul.

### Contexte și medii de învățare

Nevoia de a motiva elevii pentru învățare și de a-i pregăti pentru a percepe religia ca parte componentă a vieții cotidiene presupune îmbinarea între activități de învățare organizate în contexte formale, nonformale și informale. Prin specificul ei, educația religioasă permite valorificarea didactică a unor contexte variate de învățare:

- sala de clasă – lecții, întâlniri cu personalități relevante pentru domeniul religiei, discuții pe teme religioase cu părinți sau cu alți membri ai comunității;
- bibliotecă – identificarea de cărți relevante pentru domeniul educației religioase, organizarea unor activități de lectură, participarea la întâlniri cu diferite personalități;
- biserică – participarea și observarea anumitor slujbe bisericesti, obiecte de cult; discuții cu preotul pe teme religioase sau pentru a organiza în comun diferite evenimente la nivelul comunității;
- muzee – vizitarea unor expoziții tematice; prezentarea rezultatelor unor proiecte;
- mănăstiri, alte lăcașuri de cult – activități de observare a spațiilor sau obiectelor cu caracter sacru, discuții cu specialiști, dialoguri cu duhovnici;
- mediul virtual, Internet – utilizarea unor platforme educaționale, căutarea de informații și imagini cu caracter religios din spațiul proximal sau din alte arealuri geografice și culturale; urmărirea de secvențe muzicale, liturgice corelate cu temele planificate;
- alte spații informale (cinematograf, stradă, parc) – vizionarea unor filme pe teme cu relevanță religioasă, observarea comportamentelor oamenilor și analizarea acestora din perspectiva valorilor moral-religioase;

- comunitate – organizarea unor acțiuni de voluntariat pentru sprijinirea persoanelor aflate în situații defavorizate; acțiuni comunitare de îngrijire a mediului fizic; organizarea de expoziții, târguri, mini-campanii.

### **Aspecte privind evaluarea**

Alături de metodele tradiționale de evaluare, probele orale, scrise și practice pentru evaluarea competențelor specifice dobândite de elevi, se recomandă a fi utilizate și metode complementare/alternative de evaluare, cum ar fi: observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor, proiectul, portofoliul, autoevaluarea precum și activități practice, realizarea unor activități care să valorifice achizițiile elevilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini moral-religioase, analiza produselor activității elevilor.

De asemenea, exemplele de activități de învățare oferă numeroase sugestii pentru organizarea unor contexte de autoevaluare și reflecție asupra celor învățate, cu rol de valorizare a intereselor și abilităților personale, de interiorizare a valorilor și de identificare a modurilor de aplicare a acestora în viața personală și a comunității.

Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de către elevi în contexte nonformale sau informale, ce au relevanță pentru domeniul educației religioase. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui elev în parte.

Ca urmare, în cadrul orei de Religie, cele mai importante funcții ale evaluării sunt funcția de reglare a strategiilor de predare-învățare și funcția motivațională a elevului pentru propria devenire.

## Grup de lucru

Timiș Vasile	Ministerul Educației Naționale
Horga Irina	Institutul de Științe ale Educației
Zăbavă Mihaela	Centrul Național de Evaluare și Examinare
Feodor Chirilă	Universitatea Spiru Haret, București
Casian Nadea	Inspectoratul Județean Tulcea
Neculai Livia	Ministerul Educației Naționale